

2. Белкин А. С. Ситуация успеха. Как её создать / А. С. Белкин. – М. : Просвещение, 1991. – 176 с.
3. Вербицкий А. А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход / А. А. Вербицкий. – М. : Высшая школа, 1991. – 207 с.
4. Пасечнікова Л. П. Формування успішної особистості : методичні рекомендації. – Донецьк : Каштан, 2008. – 72 с.
5. Wilsz J. Umiejetnosci potrzebne nauczycielowi techniki do skutecznego komunikowania sie z uczniami [w:] *Techika – Informatyka – Edukacja. Teoretyczne i praktyczne problemy edukacji informatycznej*, t. IX, red. W. Walat, Rzeszow, 2008, s. 185-192.

ГРИДНЕВА О. С. Подготовка технологий к формированию у старшеклассников ориентации на достижение жизненного успеха.

В статье определены цели учебно-воспитательной системы, которая реализуется в совместной деятельности старшеклассника и учителя в ходе взаимоотношений сотрудничества. Обоснованы общие принципы организации и подготовки будущих учителей технологий к формированию у старшеклассников ориентации на достижение жизненного успеха.

Ключевые слова: *жизненный успех, профессиональная подготовка, контекстное обучение, старшеклассники, учитель технологий.*

GRIDNEVA O. Training teachers of technology to the formation senior focus on achieving success in life.

The article defines the purpose of educational system, which is implemented in joint ventures of high school students and teachers in the course of the relationship and cooperation. The general principles of organization of training future teachers of technology to the formation of high school students orientation on achieving success in life are explained.

Keywords: *life success, training, contextually learning, high school students, a teacher of technology.*

УДК 37.015.31:2](092)

**Keкош О. М.
Дрогобицький державний педагогічний університет**

**ВИХОВАННЯ МОЛОДІ КРИЗЬ ПРИЗМУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПОГЛЯДІВ
МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО**

Досліджено головні ідеї просвітницької діяльності митрополита Андрея Шептицького, та обґрунтовано їх актуальність сьогодні у діяльності сучасних душпастирів. Застосовано синтетично-аналітичний метод і розкрито методологію виховання у творах митрополита Андрея Шептицького. Досліджено актуальне питання виховання дітей та молоді на основі християнських цінностей. Зроблено узагальнення, які сприятимуть подоланню стереотипів педагогічного мислення, творчому використанню історичного вітчизняного освітнього досвіду в сучасних умовах перебудови українського шкільництва, зокрема, у вирішенні окремих соціальних проблем й організації позаурочної та позашкільної виховної роботи в середніх школах, спрямованої на моральне виховання учнів.

Ключові слова: *Андрей Шептицький, християнське виховання, молодь.*

В умовах сучасної моральної кризи, про яку говорять багато дослідників, питання виховання стає другорядним. Це і є причиною того, що

виростають несформовані і незрілі особистості, від яких згодом залежатиме доля Української Держави і нації. Українська педагогіка перебуває у пошуку орієнтирів для формування успішної виховної системи. У цьому процесі дуже важливо почути голос Церкви, яка на основі Божественного Одкровення та багатовікового досвіду пропонує свою допомогу і участь у такій важливій справі, як виховання. На нашу думку, надзвичайно цінні вказівки та ретельно продумані і представлені виховні методологічні принципи можемо почерпнути з морально-пастирських послань митрополита Андрея Шептицького. Він глибоко розумів значення виховання і звертав на нього свою постійну увагу як у ділянці теоретичного обґрунтування, так і в царині практичного здійснення через мережу різних виховних установ та засобів.

Радянська виховна система відводила головну роль у справі виховання школі, яка мала поступово і наполегливо підготовляти будівників нового соціального ладу. Роль сім'ї і батьків за такого підходу була другорядною. Зовсім іншу модель представляє у своїх творах митрополит Шептицький. Він наголошує на відповідальності батьків за виховання своїх дітей та представляє родину як найуспішніше виховне середовище. Погоджуючись із думкою митрополита, прагнемо підкреслити, що виховання дітей і молоді – це, насамперед, відповідальність батьків, яким допомагають різноманітні виховні та освітні установи. Цілісне виховання не може не містити релігійний аспект. Це твердження митрополита Андрея добре представлене та пояснене в його творах.

Вибравши цю тему, хочемо вказати, що в Україні існував самобутній християнський погляд на виховання дітей і молоді, який ми можемо простежити у пастирських посланнях митрополита Андрея Шептицького. У них він заклав своє розуміння виховання дітей і поклав багато праці та сил для розв'язання цього питання, яке залишається актуальним і надалі. Ми будемо досліджувати його послання, які мають велике значення для християнської педагогіки.

Метою статті буде розкрити та осмислити думки митрополита Андрея стосовно християнського виховання дітей, молоді та показати їх актуальність та значимість у сучасній виховній дійсності, яка характерна невизначеністю та надмірною експериментальністю.

Джерельною базою для цього дослідження слугували морально-пастирські послання митрополита Андрея Шептицького. Питання виховання, до якого звертається автор, становить великий інтерес для кожного мирянина. У своїх посланнях митрополит неодноразово акцентує на потребі виховання молоді. Пріоритетність виховання перед іншими життєвими турботами – це тема, яка неодноразово наголошується у посланнях митрополита, де він твердить, що потрібно безнастанно утверджувати у молоді ідеали християнського життя [1].

Об'єм цього дослідження не дає можливості детальніше розглянути всі аспекти християнського виховання у посланнях митрополита, тому певні аспекти цієї проблематики потребують більш конкретного дослідження.

Освітні та виховні проекти митрополита Андрея Шептицького

1. Семінарія

Галицький митрополит Андрей Шептицький, який упродовж 1901-1944 років очолював Українську Церкву, доклав чимало зусиль, аби поліпшити освітній та виховний рівень духовенства. Від першої хвилини свого митрополитування Владика звернув свою особливу увагу на Львівську Духовну Семінарію, в якій виховувалися майбутні богослови, провідники та вчителі народу. Митрополит часто відвідував семінарію, спілкувався з настоятелями, провадив конференції з вихованцями, цікавився їх життям, шукав талановитих поміж ними і посилав на вищі студії до Рима, Відня, Інсбрука або до Фрайбурга. Уже через десять років митрополит мав молодих, вишкolenих у західних університетах священиків, котрим міг доручити важливі місця в архієпархії. За увесь час свого митрополичого служіння владика Андрей виховав близько двох сотень священиків із вищою освітою, переважно з науковими титулами. Це був резерв, із якого він міг добирати собі помічників для керівництва архієпархією, владик-помічників, радників, добрих настоятелів Духовної Семінарії, катехитів середніх шкіл, а також забезпечувати українські кафедри на Богословському Факультеті Львівського Університету, а опісля скласти колегію професорів Богословського Факультету й урешті, що найважливіше, професорів Богословської Академії. Митрополит Андрей прагнув піднести моральний та інтелектуальний рівень душпастирів. Часті конференції, реколекції, різноманітні друковані видання – це ті засоби, які дали їм змогу розвиватися та вдосконалюватися.

Покидаючи Станіславівську єпархію, кир Андрей залишив по собі чудовий слід – заснував бібліотеку для єпархіального духовенства, якій подарував велику кількість своїх книжок та цінних стародруків [2].

У 1906 році він фінансував жіночу гімназію, а згодом і вчительську семінарію під проводом сестер василіянок та подарував їм чудовий будинок із великим наділом землі [3].

Через тринадцять років, у 1919 р., митрополит заснував хлоп'ячу гімназію класичного типу “мала семінарія” з інтернатом, де виховували у християнському дусі майбутніх студентів теології.

2. Сиротинці

Постійним і неперервним було піклування великого митрополита про сиріт. Особливо він опікувався тисячами знедолених дітей, що втратили батьків у Першій світовій війні. З нагоди повернення митрополита з російського ув'язнення у 1917 році галицька громада збрала т. зв. “пожертву любові”, назвавши її “фондом імені Андрея Шептицького”. Невдовзі митрополит уп'ятеро збільшив його власною щедрою жертвою та заснував притулок для сиріт у Львові, названий його іменем. Згодом кир Андрей подарував для цього притулку велику посілість у Зарваниці, віддавши її під провід отців студитів, котрі мали там також сільськогосподарську школу. Під час поїздок до Північної Америки у 1920–1922 роках митрополит інтенсивно збирав кошти для воєнних сиріт. Із цією метою сам постійно заощаджував власні видатки [3, с. 42].

Андрей Шептицький також щедро допомагав сестрам василіянкам у фінансуванні їхнього сиротинця, особливо дбав про добре харчування сиріт.

3. Школи та садки

Як добрий пастир, митрополит Андрей ревно дбає про своє стадо заздалегідь, засновує "Порадню матерів" на Янівському передмісті у Львові, яку очолює жіноче "Товариство Опіки над молоддю" у купленому та подарованому митрополитом будинку, а також відкриває "Українську лічницю" на Городоцькій, де найбідніші заробітчани та їхні діти отримували безкоштовну медичну опіку, а часто – і допомогу на прожиття [3, с. 43].

Із метою запобігти денаціоналізації та деморалізації впливу вулиці, митрополит організовує притулки та дитячі садки для дошкільнят, батьки яких важко працювали. Тут сестри та світські виховательки прищеплювали дітям моральні та патріотичні ідеали. Відвідуючи ці заклади, діти утверджувалися у любові до своєї батьківщини, до всього українського [7, с. 48].

Водночас Андрей Шептицький щедро допомагав приватному народному семикласовому шкільництву, яке провадили сестри василіянки і товариство "Рідна школа". Владика подарував йому чотири будинки у Львові: "Рідній школі" ім. князя Льва – на Личакові, де була також читальня "Просвіти", а школу ім. Бориса Грінченка розмістив на Святоюрській горі. Ці приватні українські школи були також надійним захистом перед денаціоналізацією: за їх відсутності єдина міська українська школа ім. Маркіяна Шашкевича просто не змогла б умістити всіх українських дітей Львова, тому решта просто ополячилися б. Саме товариство "Рідна школа" не змогло б утримувати українську молодь, бо більшість учнів походила з украї бідних родин, які не лише не могли платити за навчання дітей, а й часто не мали навіть за що придбати дітям елементарного шкільного приладдя, а то й теплого одягу. Там молоді українці здобували ґрунтовне релігійне та патріотичне виховання від щиро відданих учителів, нерідко навіть висококваліфікованих. Тож не дивно, що шкільна дітвора Львова на щорічних святах молоді сердечно вітала свого опікуна [8, с. 33].

4. Богословська Академія і Богословське Наукове Товариство

У 1919 році митрополит Андрей відкрив у Львівській Духовній Семінарії богословський факультет, який пізніше перейменував у Богословську Академію з двома факультетами – філософським і богословським.

У 1923 році архипастир заснував Богословське Наукове Товариство, яке видавало свій журнал "Богослов'я" та "Праці Богословського Наукового Товариства". У той час головою цього товариства був о. д-р Йосиф Сліпий [2, с. 15]. Започаткування Богословського Наукового Товариства і Богословської Академії засвідчували, що рівень освіти українського духовенства невпинно зростатиме. Ці важливі навчальні заклади митрополит Андрей щедро фінансував не лише грошми, а й обдаровував книжками. Усі науковці, які хотіли працювати у богословській царині, мали нагоду користуватися бібліотечними фондами Студіону у Львівській Студитській Лаврі, книгозбірнею та архівом митрополита, бібліотекою й

архівом Василіянських монастирів, а також матеріалами львівських бібліотек [4, с. 34].

5. Університет та просвітницько-видавничі проекти митрополита Андрея Шептицького

У 1902 році у Палаті Панів митрополит Андрей Шептицький кілька разів акцентував увагу присутніх на заснуванні університету у Львові: “Хоч питання створення самостійного університету у Львові є вже від років предметом переговорів і найбільш наполегливих бажань та намагань руської нації, в цій справі все таки до тепер не підпринято нічого позитивного. А проте ця справа, високі панове, є з багатьох причин важливішою, як це могло б видаватись в першому моменті. Що заснування руського університету у Львові є потрібне, уважаю доказаним і більше як доказаним, незаперечним” [5].

Митрополит Андрей твердив: український народ, його національний і культурний розвиток постійно потребує все більшої кількості священиків, учителів середніх шкіл, суддів та інших академічно освічених фахівців. І тому першорядним завданням українських освітян та духовництва має стати заснування університету [5, с. 588]. Владика вважав створення такого ВНЗ у Львові не лише потрібною, а й життєво необхідною подією на шляху розвитку українського народу, тому просив Палату Панів присвятити цій справі особливо пильну увагу. Коли ж було втрачено всі реальні шанси на заснування українського університету у Львові, митрополит купив землю при вулиці Шептицьких, що межувала з площею митрополії, та планував самотужки заснувати там український університет.

6. Дозвілля і молодіжні організації

Вимагаючи від усіх самовідданої, жертвенної праці, великий Пастир розумів також важливе значення здорового відпочинку серед чудової природи у рідному докiллi, серед вихователів, котрі посилюють релігійно-патріотичне виховання молоді на дозвіллі. Тож він зобов'язує товариство “Просвіта”, передаючи йому маєток у Миловані над Дністром, приймати бідних дітей на літній відпочинок. Зазвичай їздили туди зі своїми вчителями двома заїздами по п'ятдесят школярів. Хворих учнів посилали до Підлютого в Карпатах, а дошкільнят – до Унева, до монастиря сестер василіянок, або до Ворохти в Карпатах. Займалося відпочинком та оздоровленням дітей Українське товариство вакаційних осель [7, с. 48].

Особливу увагу митрополит Андрей звертав на дітей, батьки яких були найбільш бідною верствою населення. Ці школярі погано харчувалися і часто хворіли; у міських школах та на вулиці вони, не чувши української мови, масово ополячувалися. А їхні батьки, постійно тяжко працюючи, не мали ані часу, ані сили займатися вихованням своїх дітей. Саме для таких хлопців і дівчат митрополит заснував спочатку у Милованю коло Товмача так звану “Вакаційну Оселю” для сотень дітей, а пізніше – велике Літнице, тобто місце, де можна влітку відпочити, у митрополичих лісах (Підлюте у Карпатах). Там одразу можна було розмістити кілька тисяч дітей віком від чотирьох до чотирнадцяти років. Із цією метою було побудовано просторі будинки. Міська хвороблива дітвора групами приїжджала туди на кілька

тижнів подихати чистим гірським повітрям, покупатися, піти у гори, вживати здорову їжу. Учителі та настоятелі у цих літніх таборах вчили школярів молитви, української пісні, історії та взагалі любові до своєї Церкви, народу і мови, а також християнської поведінки, умінь розрізняти добро і зло, заповідей Божих тощо. І все це утримував своїм коштом їх добрий батько – митрополит Андрей [3, с. 41].

Висновки. Підсумовуючи багатогранну діяльність Слуги Божого митрополита Андрея Шептицького, необхідно визнати, що велику частину її займала праця над вихованням майбутнього українського народу – нашої молоді. Особливу увагу він спеціально присвячував найбільш покривдженим – сиротам і злиденним. Кир Андрей прагнув до поступу свого народу не лише шляхом виховання провідної його верстви, а й через поширення фахової, ремісничої, сільськогосподарської та технічної освіти серед усієї молоді. Релігійно-патріотичне виховання митрополит заохочував посилювати під час літнього відпочинку в таборах молоді серед чудової природи, забезпечуючи найбільш вразливих. Дбав невтомно, аби відповідні християнські журнали та книжки також забезпечували духовне зростання молоді.

Використана література :

1. *Ващенко Г.* Виховний ідеал : підручник для педагогів, виховників, молоді і батьків: Т. 1 / Г. Ващенко. – Полтава : “Полтавський вісник”, 1994. – 191 с.
2. *Зеньковский В.* Проблемы воспитания в свете христианской антропологии / В. Зеньковский. – Москва : Изд-во Свято-Владимир. братства, 1993. – 224 с.
3. *Лаба В.* Митрополит Андрей Шептицький. Його життя і заслуги / В. Лаба. – Люблін : Свічадо, 1990. – 62 с.
4. *Ленцик В.* Визначні постаті Української Церкви: Митрополит Андрей Шептицький і Патріарх Йосиф Сліпий / В. Ленцик. – Львів : Свічадо, 2010. – 608 с.
5. Митрополит Андрей Шептицький: життя і діяльність: Документи і матеріали 1899–1944. Церква і суспільне питання / за ред. А. Кравчук. – Львів : Місіонер, 1999. – 571 с.
6. *Синиця П.* У 50-ліття великого Здвигу Молоді / П. Синиця // Церковний Календар-Альманах. – Чикаго, 1983. – С. 776-782.
7. *Цегельський Л.* Митрополит Андрей Шептицький / Л. Цегельський. – Львів : Місіонар, 1995. – 77 с.
8. *Шептицький А.* Пастирські Послання 1899–1914 рр., Т. 1 / А. Шептицький. – Львів : Видавництво “АРГОС”, 2007. – 1014 с.
9. *Ярмусь С.* До проблеми християнського виховання молоді / С. Ярмусь // Виховання молодого покоління на принципах християнської моралі в процесі духовного відродження України [Текст] : зб. наук. пр. : матеріали III Міжнарод. наук.-практ. конф., [м. Острого, 16-18 травня 1997 р.] / Нац. акад. наук України, Острозька Акад. Нац. ун-ту “Києво-Могилянська акад.”. – Острого : Острозька академія, 1998. – С. 227-244.

КЕКОШ О. М. Воспитание молодежи через призму педагогических взглядов митрополита Андрея Шептицкого.

Исследованы главные идеи просветительской деятельности митрополита Андрея Шептицкого, и обоснованно их актуальность сегодня в деятельности современных пастырей. Применен синтетически-аналитический метод, и раскрыто методологию воспитания в трудах митрополита Андрея Шептицкого. Исследованы актуальные вопросы воспитания детей и молодежи на основе христианских ценностей. Сделаны обобщения, которые будут способствовать преодолению стереотипов педагогического мышления, творческому использованию исторического отечественного образовательного опыта в современных условиях перестройки украинской науки, в частности, в решении отдельных социальных

проблем и организации внеурочной и внешкольной воспитательной работы в средних школах, направленной на нравственное воспитание учащихся.

Ключевые слова: Андрей Шептицкий, христианское воспитание, молодежь.

KEKOSH O. Education of youth through pedagogical views of Metropolitan Andrey Sheptytsky.

The main ideas of the enlightenment activities of Metropolitan Andrey Sheptytsky are investigated, and their actuality for present-day activities of modern pastors is defined. Synthetical and analytical method is applied and the methodology of education in the works of Metropolitan Andrey Sheptytsky is analysed. Actual issues of upbringing of children and youth on the basis of Christian values is researched. Certain general conclusions are made, which will help to overcome the stereotypes of pedagogical thinking, and contribute to creative use of the historical national educational experience in modern conditions of restructuring of the Ukrainian science, in particular, in solving certain social problems and organization of extracurricular and out-of-school educational work in secondary schools, aimed at the moral education of the students.

Keywords: Andrey Sheptytsky, Christian education, youth.

УДК 378.091.12:36-051

Ковчина І. М.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ

У статті розглядаються актуальні питання розвитку підготовки соціальних педагогів до соціально-правового захисту населення та формування їх особистості як професіоналів. Подаються складові поняття: особистість – вивчення її взаємозв'язків, оточуючого середовища, соціального статусу, правової спрямованості з науковою, навчальною, виховною і практичною метою; професійне становлення (зрілість) – освіта, духовне обличчя людини, що є надбанням її культурного кола, а також процес виховання, самовиховання, впливу.

Ключові слова: соціальний педагог, підготовка, професійне становлення.

Сучасна молодь достатньо доросла і має певну мудрість. Вона широко використовує всі наявні соціальні, суспільні, громадські ресурси. Але, потрібно відзначити, погано орієнтується у законодавстві, зокрема зовсім не знайома із соціально-правовим захистом населення. У ході підготовки студентів у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова вперше у 2004 р. розглядався термін “соціально-правовий захист населення”. Зважаючи на нововведене поняття, воно не було широко розповсюджене і кожний викладач у своїй роботі окреслював його по-своєму. Тільки у 2007 році воно почало тлумачитися „як засіб захисту прав та інтересів особистості через накопичення інформації та формування знань у соціально-педагогічному освітньому процесі про законодавчо визначені соціальні норми з метою подальшого впровадження їх у життєвій системі соціальної взаємодії”. Але у 2008 році у